

HÉVÍZ

MŰVÉSZETI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT

TISZTELET HÉVÍZNEK!

STUMPF István: A városháza és Hévíz polgárai -----	1
VÉRTES Árpád: Örömmel jelentem -----	2
KLUCSARITS Árpád: „A város templommal lett szebb” -----	4

MAJOR-ZALA Lajos: Stephanus Rex Európa emberkirálya (vers) -----	5
--	---

Az ELŐRETOLT HELYŐRSÉG szerzői:

FEKETE Vince, NAGY KOPPÁNY Zsolt, FARKAS WELLMANN Endre, LÖVÉTEI LÁZÁR László, GERGELY Edit, FARKAS WELLMANN Éva, ORBÁN János Dénes, SZÁLINGER Balázs, SÁNTHA Attila -----	7
--	---

A KRÚDY KÖR szerzői:

KIRÁLY Lajos, GYÖRGYPÁL Katalin, FEINEK György, MÓRICZ Imre, KERES Emil, CECEI-HORVÁTH Tibor, CZÉDLI József -----	19
--	----

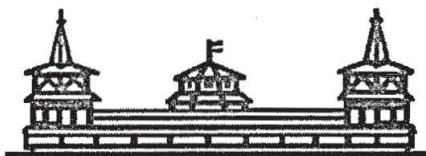
KAPRONCZAY Károly: A középkori városok környezetvédelme (tanulmány) ----	26
CSÉBY Géza: A Balaton rajza a Tudományos Gyűjtemény évfolyamaiban (tanulmány) (részlet) -----	29
SZÁNTÓ Endre: Hévízfürdő a hadsereg szolgálatában (tanulmány) (részlet) ----	34
BERECZKY Kálmán: Önéletrajz - harmadik személyben (önéletrészlet) -----	37

KITEKINTŐ

FRIGGIERI, Oliver versei (PAPP Árpád és FERENCZI László ford.) -----	45
--	----

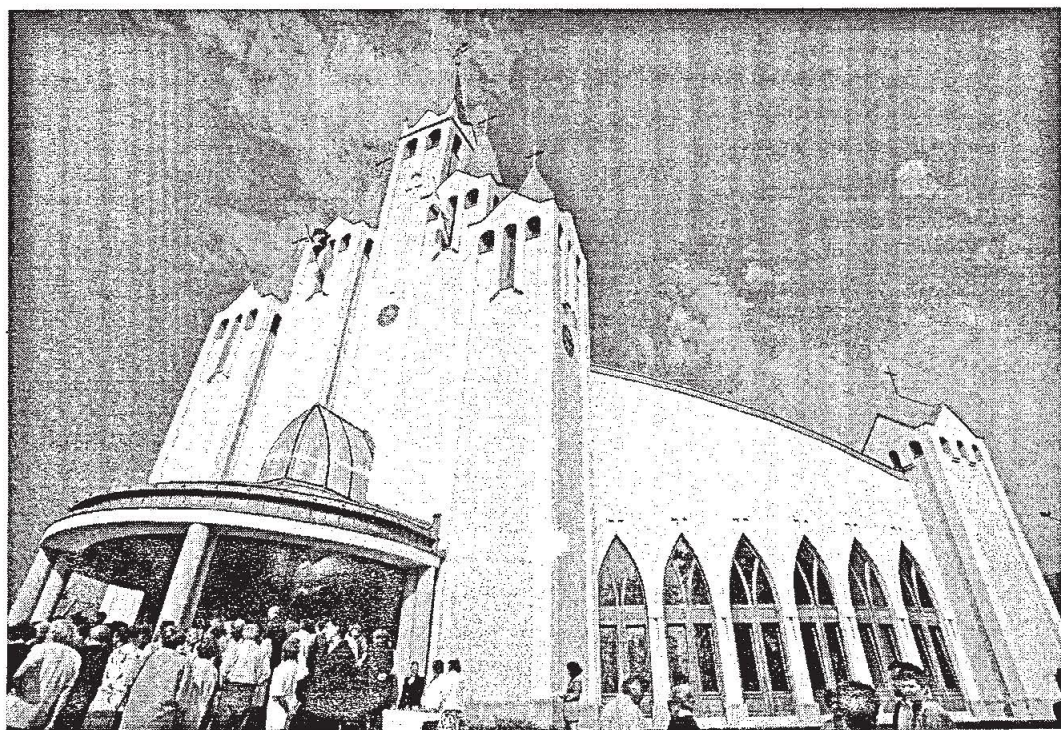
KŐ Pál: Az érem határtalan világa (jegyzet) -----	51
---	----

E számunkat SZEILER Gábor fotói illusztrálják.



489860

Ára: 75.- Ft



Az elsők között Bereczky Kálmán is beszegődött vándorkönyves inasnak a „Szülőföldem” szakon és országjárása folyamán 3 vándorkönyvet betöltve 1985-ben a „Keszthely története és jelene” c.- mesterremeke után kapta meg első mesterlevelét. Időközben már 1984-ben kezdte el következő vándorútját „Műemléki” szakon, amelynek végére 1989-ben ért „Egy múltbeli építész munkássága” kutatása folytán fejezte be következő mesterremekét „Egy újra felfedezett építőművész, Szeghalmy Bálint élete és életművének töredéke” címen. Az írását elbíráló Anyacéh Atyamestere, elismerő bírálata végén sajnálatát fejezte ki amiért nincs anyagi lehetőségük könyvben megjeleníteni művét. Nos ez a második mesterlevél készítette őt e téma további kutatására, amelynek eredménye a fent említett mű kibővített kéziratának elkészítése lett. A kézirat kiadását Dr. Kiss Lajos, Hévíz város akkori polgármestere tette lehetővé, a Hévízi Könyvtársorozat 9. köteteként 1996-ban 1000 sorszámozott példányban. Címe: „Egy újra felfedezett építőművész, Szeghalmy Bálint élete és életműve”. Ez a közadakozásból megjelent könyv, téglajegyként szolgálja a Szeghalmy Bálint által az 1930-as években Hévíz-fürdőnek készített protestáns templom-terv megvalósítását, amely 1998 tavaszán már tető alá került.

Harmadik, „Néprajzi” vándorútját 1990-ben kezdte, amelynek végén 1993-ban az „Egy falusi kismesterség” című mesterremekéért kapta meg harmadik Mesterlevelét e TKM játékban. Ennek kézírata tankönyvként forog tanítványai kezében. Öregcserkész volta készítette a Keszthely Város Barátainak körében való részvételre, miközben folyamatosan szorgalmazta a fenékpusztai romoknál pusztuló Szt. Ilona szobornak a Festetics Kastélyparkba való áttelepítését, amely a rendszerváltás után következett be, felújítását követően. 1989-ben a keszthelyi cserkészcsapatok újrászervezésében tevékeny részt vállalt és javaslatára biztosított Dr. Czoma László, a Helikon Kastélymúzeum igazgatója, első fogadalomtételük alkalmára egy feketediófa csemetét, amelyet dr. Festetics György családjának közreműködésével ültettek el a Szt. Ilona szobor közelében.

Azt mondják, akik életükben már megélték fizikai halálukat, hogy életük emléképei, mintegy a vetített kép a mozivásznon, a pillanat töredék részének ideje alatt, végigperegtek emlékezetükben.

Ehhez hasonló az, amikor bárki is mint kívülálló végiggondolja és leírja életének történetét hosszabb-rövidebb epizódokban. Nos ez valamiféle tudathasadásos (szizofrén) jelenségnek fogható fel, amikor élete, családregeje, esetleg korrajz műfájában, írásban rögzíti az ember életét. Istenhit tudatában ez csak a legcsodálatosabb teremtmény testének vonatkozásában igaz, mert a lélek földi útja végén a mennyi hazába visszatérve ismét azonosul Teremtőjével.

KITEKINTŐ

OLIVER FRIGGIERI

Csupán egyetlen egyszer

*Csupán egyetlen egyszer mehetünk végig
ezen a sikátoron,
meg kell hát néznünk benne mindent
le kell törölni a port a cipőnkről
meg kell érintenünk a furcsa formákat kezünkkel
ki kell ejtenünk a legszebb szót barátainknak,
kik talán, akárcsak mi, megfordulnak erre egyszer,
csupán egyetlen egyszer.*

*Legalább egyszer éreznünk kell: esik,
mélyen szemébe nézni annak, ki ránk köszön,
mert meglehet, csak egyszer gyúl fény,
számláljuk meg a csillagokat fölöttünk,
mert mindegyik csupán miattunk létezik,
s velünk együtt húny ki a a sikátor mélyén.*

*Üdvözljük a napot, mielőtt még lenyugszik,
és várjuk meg a holdnak felkelését,
tépjük le a nyomunkban nőtt virágot,
mossuk meg orcánkat a tó langyos vizében,
öltünk magunkra újabb elválásunkat,
s sírjuk el megint a születés sírását,
mert csupán egyszer megyünk végig ezen a sikátoron.*

A hullámok szava

*Egy nap nem volt más választásunk:
A hullámok közé menekültünk egymást szeretni.
És cseppet sem zavart, hogy arcunkba fröcskölt,
sőt kívántunk, hogy a csöppök
végigperegjenek hevült arcunkon,
hogy megérezzük a só ízét...
Gyönyörű szavakat mondott nekünk a hullám.
és ma, hogy távol vagyok, szeretném*

*emlékezetembe idézni őket.
Újra érezni amint arcunkba csap a permeteg.*

*De te nem vagy velem már,
s ha egy napon egyedül visszatérek
azt a hullámot megkeresni,
hallom majd, de nem értem meg mit beszél...*

Ne tékozz a könnyeid

*Ne tékozz a könnyeid ma este.
Eljön a nap
érzed összeszorul a kebled
és látod, új alakot kap a mellszobor.
Érezni fogod agyad falai és tetői
csöndben leomlanak az álomban, mely egyre késik,
és meg kell várnod az időt,
mely múlik, hogy váljon valamivé.
egy nap keresni fogod majd
a teljes árnyékok alakját,
és nem ismeresz rá az emberre,
aki nyomodban ott fut.*

*Eljön a nap, melyen pupillád
a megdermedt arcodban tágra tárul,
és mozdulatlan ajkad sírásra torzul,
de nem sikerül neki /de hasztalan/.*

*Így hát ne sírj ma este.
Mikor eljön az óra
hagyd a könnyeket
végigcsorogni arcodon, míg meg nem nyugszik.
Aztán történjék, aminek történnie kell!*

A lámpa

*Van egy lámpa a sarokban,
nem szép, vén, akár a házak,
és az ott élő emberek
ott lent, ahol gazdagok és szegények,*

*nem látják, micsoda fényt sugároz
az éjszakai sötétben.
a neonfény az új házban
szebben ragyog valóban. De a két szerető*

*kik minden este ott találkoznak
hogy csókolózzanak a lámpa alatt,
hogy szeretnék, hogyha a többiek
hagynák őket vele virrasztani.
Van egy öreg lámpa a sarokban.
mások már rá se néznek.
De ők ketten, kik fénykörében
szeretik egymást, szeretnék, ha
soha sem aludna ki.*

Egy napon visszatérek

*Nem, nem, egy napon visszatérek
és mi ketten beszélgetünk majd
s nem lesz, aki majd közbeszóljon,
megszakítsa a beszélgetésünk.*

*Nem, nem, egy napon visszatérek.
Arcomon nem ül majd a félelem.
És nem lesz könnycsepp sem arcomon,
sem nedves zsebkendő kezemben.*

*És elfogyok lassan, mint a gyertyaszál,
a temetőkápolnában, mikor egy napon
visszatérek.*

Kontraszt

*Az autódudák rekedt, erőszakos
tülkölése közepette, utcák során
a füstfelhőben, amely gomolyog,
és kígyóként belopakszik torkomba,
a gépkocsik őrző ritmusában,
mely visszhangozik fülünkben,
téged kerestelek.*

*Szerettelek volna hallgatagnak találni,
mint a múlt elnémult nagy harangjainak
rég elcsendült szavát.*

Játsszátok el nekem

*Játsszátok el nekem a beteg lélek szomorú hangjegyeit,
mely panaszszó nélkül szenved és tűr,
mert nincs már reménye lázadásra, gyógyulásra.
Ne szólaltassátok meg a kegyetlen önpusztításunk
könyörtelen, rejtelmes kotta -jeleit.*

*Játsszátok a szomorú hangjegyeket,
hiszen oly szomorú az élet.
De mégsem, hagyjátok őket, némán hadd maradjanak,
hiszen oly hamar elfogy erőnk, beköszönt a vég,
váratlanul.*

Gyorsan

*Gyorsan /nagyon hamar/ látjuk majd: rombadől
testünk büszke tornya, mint szélben
hullámozó homok,
melyet könyörtelen elmos a hullám.*

A halál erőszakos, tiszteletlen,

*akár egy kisgyerek, nyűge az erőtelen öregnek,
miként a hajnalban szertefoszló álmaink,
miként a fákat levetkeztető erőszakos szél.*

*Ne sírjatok hát a közelgő halál előtt,
különbben meg tolakodóbb, meg tapintatlanabb lesz.*

Azon a napon egyedül leszünk

*Amikor eljön a pillanat, egyedül leszünk
mint a szélben a nádak, a tó partján,
mint vadvirágok, melyeket senki nem tép le,
és a sóhajlélegzet megszűnik egycsapásra,
mint nádszálak a kóborló szelekben,
mint megtaposott mezei virágok.
Azon a napon teli lesz majd a nagy tér,
a megszokott emberekkel, s az ifjak táncolnak, énekelnek,
miként magunk is tettük, mielőtt tudomást szereztünk volna róla.
És senki sem mondja el: kettétörték a nádak,
hogy a virágokat egy láb megtiporta -
mert amikor eljön a pillanat - egyedül leszünk.*

Ijesztő szerelem

*Szerelmed – megrettent galamb,
meghal éhen, mivel fél felcsipdesni
tenyeremből az élet magvait.*

*Ijesztő ez a szerelem, mert bolond,
miként az éhség, mely jól akar lakni,
beteg, miként a hosszas haldoklás
megfáradt sóhaja.*

*Ma este megértettem egy titkot,
mert sírni láttalak.*

Ha fel akarod tárni előttem szerelmed

*ajkad csöndjével együtt,
ajándékozz meg engem egy sírással.*

PAPP Árpád fordításai

Búcsúlevél

*A szirmok lassan asztalomra hullnak,
A cigaretta hamva kezem megpörköli
És te sohasem jössz...
Jól fésülten, illatod balzsamában
kivilágítom összes szobám,
És te soha nem jössz...
Kulcsra zárok mindent, elpakolok,
és ha jössz, fogd e levelet, öltözz feketébe,
mondd nekik: tévedésből halt meg, tévedésből született,
ha eljössz...*

FERENCZI László fordítása

Két szemed elkísér

*Sötétlő partokat megjárt tekinteted
ismer vad hullámokat és süvöltő szelet.
El sose szenderül és nyugtot nem talál –
minket akkor megkímélt a halál,
megmaradtunk, de két hajótöröttként
térben, időben hanyódnunk örökké.
Két szemed, tudom, itt lesz végig velem –
nem sok időm maradt már –
s virraszt akkor is, ha majd a naptár
utolsó lapjait kitépdesem.*

PAPP Árpád fordítása

Oliver Friggieri a máltai egyetem irodalomprofesszora, s kifejezetten a *Hévíz* folyóiratnak készítette ezt a válogatást. Ezzel tiszteleg Hévíz városa előtt.

Az érem határtalan világa

A mai Magyarországon, már jó ideje reneszánszát éli az éremművészet. Nagy mesterek nevei „fémjelzik” a múltat s az azóta megtett utat. Így feltétlenül meg kell említenünk Beck. Ő Fülöp nevét. Szorosan ide ízesül két alkotó Borsos Miklós és Ferenczy Béni. Az érem intim műfaj – ihletett lelkiállapot szükségeltetik műveléséhez – ezért is talán a három T időszakában – szinte csak az asztalfióknak – több mester is művelte hiszen köztéri munkája nem lévén, (talán nem is vállalta volna a megbízatást) felvirágzott ez a gyönyörű műfaj. A könyvek születéséhez is szükséges műhely, azon túl, hogy szerzője megírta. Ez a műhely a nyomda. Ugyanúgy az érmésznek is szüksége van bronzöntődére, fémműhelyre, verdére. Az érmészet a szobrászat húgocskája. A vert érem az édes öccse. A középgeneráció nagymesterei, érem-készítői közül elsősorban Vigh Tamás, Kiss Nagy András, Kiss Sándor és Ligeti Erika nevét fontos megjegyezni.

Ők sokat tettek azért, hogy az utánunk jövőknek részben könnyebb, részben pedig sokkal nehezebb legyen az életük. Könnyebb azért, mert a műfaj polgárságot nyert, s nehezebb azért, mert igen magasra tették a mércét.

Am a kortárs magyar éremművészetet igazán Asszonyi Tamás újíttotta meg. Ez az én véleményem. Természetesen igaztalan lennék, ha nem említéném azokat, akik szintén nagy mesterei érmészetünknek. Had soroljak fontos alkotókat az alábbiakban: Czinder Antal, Csíkszentmihályi Róbert, Meszes-Tóth Gyula, Tóth Sándor, Gát Gábor, Palotás József, Tornay-Endre András, Fritz Mihály, Bakos Ildikó, Samu Géza, Várnagy Ildikó, Fridrich Ferenc, Varga Éva, Lebó Ferenc, Kiss György.

A sort hosszan lehetne folytatni, de ez a sok és érdemes név is azt mutatja, hogy sokan és magas színvonalon művelik ezt a csodálatos mesterséget.

Sopron több évtizede ad otthont érmészeink bemutatkozójának, találkozójának. Itt valóban képet kaphatunk erről a színes és gazdag választékról.

*

Talán ez az oka annak is, hogy a vert érem mestere Szabó Géza műhelye, verdéje jelenti ma Magyarországon azt a helyet – az Állami Pénzverdét nem elfelejtve! – ahonnan magas színvonalú nemesveretű VERT-érmek kerülnek ki. Ez a vésnökí ötvösművészeti tevékenység igazán kézműves munka.

A műhely kizárólag vert érmekeket készített. Nem könnyen állott talpra egy olyan szakma amelyiknek évtizedeken keresztül nem volt becsülete, nem volt rá igény. De szerencsére Szabó Géza mestert keményfából faragták és nem adta fel a dinasztia ábrándját. Hitt a csodákban. Szerette az apját, a családját, a szakmáját, és dolgozott töretlenül. Ő is az édesapjától tanulta a mesterséget idős Szabó Gézától, aki 1930-ban szerezte meg az ötvös mesterlevelét.